

Előkészítő, kvantitatív kutatás a „Waldorf-iskolások sorskövetése” kutatási program részeként

Az Alumni nagymintás sorskövető kutatás megalapozása:
A Waldorf-alumni jóllét kutatás összefoglalója

A kutatást a Kellner Ágnes Alapítvány rendelte meg a Magyar Waldorf Szövetség és a Waldorf Ház Pedagógiai Szolgáltató Intézet számára.

A kutatási tervet, az adatelemzést és a kutatási összefoglalót Balogh Anikó készítette. A kutatás folyamatának és koncepciójának kidolgozásában, a kérdőív véglegesítésében és az adatfelvétel lebonyolításában fontos szerepet játszott a Waldorf Ház kutatócsoportja.

A kutatócsoport tagjai:

Balogh Anikó, PhD

Mesterházy Mária, PhD

Molnár Blanka, PhD

Szabó Eszter

A kutatást a Waldorf Ház részéről Marosváry Péter koordinálta.

A kutatás 2023. és 2024. között készült.

2025. december

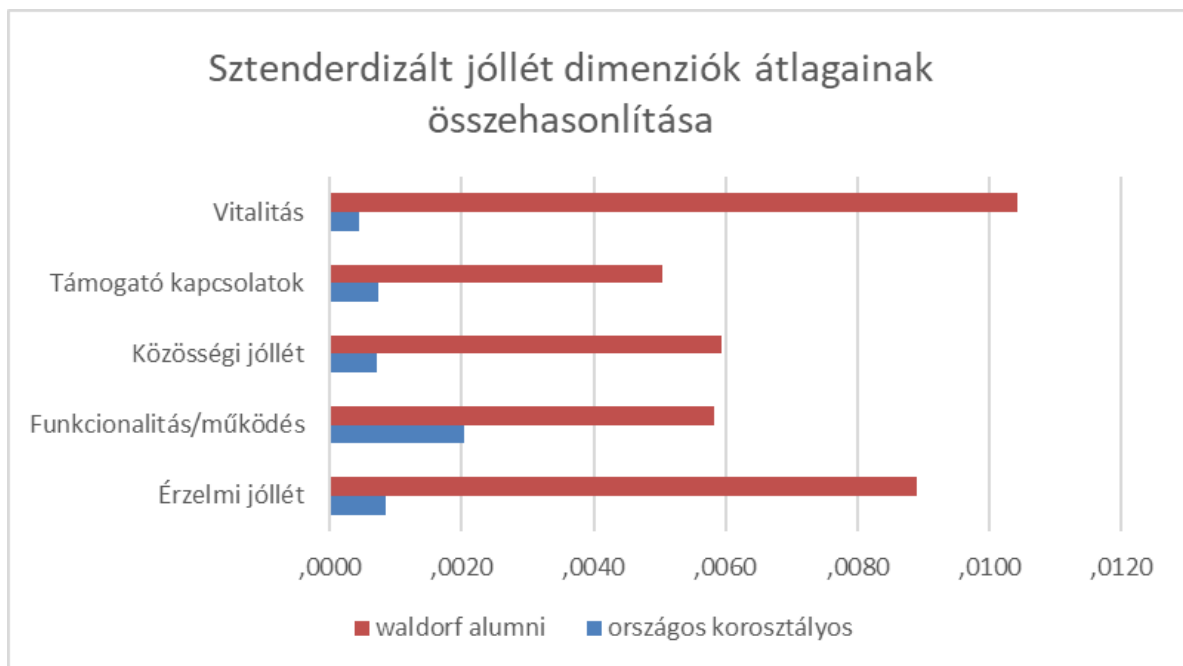
Tartalom

Főbb megállapítások	3
A kutatás célja és kontextusa	6
A kutatás menete	8
Eredmények.....	11
Oktatástörténet.....	11
Csatlakozás a Waldorf-oktatáshoz évfolyamonként.....	11
Iskolai végzettség.....	12
Felsőfokú tanulmányok területei.....	13
Lemorzsolódás a felsőfokú oktatásban	15
Jóllét, közéleti érdeklődés és waldorfos attitűdök	16
Jóllét dimenziók létrehozása	16
A jóllét dimenziók átlagainak összehasonlítása országos korosztályos és Waldorf-alumni mintán	19
„Waldorffosság” a származási családban.....	20
Közéleti érdeklődés.....	21
Társadalmi-gazdasági helyzet.....	24
Társadalmi ranglétrán elfoglalt hely	24
Munkavégzés	24
Lakhatás, háztartástagok	25
Tovább lépési javaslatok	26
Függelék	27
A minta felkeresése, a Waldorf Alumni csatornák hatékonysága (Molnár Blanka, Szabó Eszter).....	27
Alumni mérföldkövek.....	27
A Waldorf Alumni csatornáinak hatékonysága	28
Köszönet	31

Főbb megállapítások

A kutatás kettős célt szolgált: *egyrészt* a Waldorf-alumni (volt waldorfos diákok) nagymintás Sorskövető kutatás megalapozását, *másrészt* a Waldorf-alumni jóllétének sokdimenziós vizsgálatát, *összehasonlítva* országos reprezentatív korosztályos mintával. A cca. 600 fős mintához Waldorf-gimnáziumokon, Waldorf-alumni felületeken, nagy elérésű hírleveleken keresztül értünk el, őket online kérdőív segítségével kérdeztük. A mintát kontrolláltuk a volt diákok végzésének éve és intézménye szerint, ez alapján elmondható, hogy nagyobb torzításoktól mentesen tükrözi a végzett waldorfosok összetételét. *A kutatás legfontosabb hozadéka, hogy a volt waldorfos diákokat nem csak önmagukban vizsgálhatjuk, hanem összehasonlíthatjuk a különböző jóllét dimenziókban adott értékeiket egy korábban már publikált korosztályos országos reprezentatív cca. 540 fős kutatás eredményeivel.*

A jóllétet öt dimenzióban (érzelmi jóllét, funkcionalitás/működés, közösségi jóllét, támogató kapcsolatok, vitalitás), dimenzióként számos kérdéssel vizsgáltuk. Az egyes kérdések skáláit az összehasonlíthatóság céljából egységesítettük, így a jóllét dimenziók átlagai összehasonlíthatók a dimenziók között, valamint a Waldorf-alumni és országos korosztályos reprezentatív minták között is.

Ábra: A jóllét dimenziók átlagainak összehasonlítása országos korosztályos (541 fő) és Waldorf-alumni (551 fő) mintán

A Waldorfot végzettek minden jólét dimenzióban szignifikánsan magasabb értékeket értek el, mint az országos korosztályos átlag.

Az országos átlaggal összehasonlítva megállapítható, hogy **a Waldorfot végzettek jelentősen magasabb arányban fejezik be felsőfokú tanulmányaikat, mint az országos átlag.**

A Waldorfot végzettek **felsőfokú tanulmányi területek szerinti preferenciái is jelentősen eltérnek az országos átlagtól.** A KSH adataival összevetve a waldorfosok hatszor valószínűbb, hogy művészeti képzést kezdenek, közel kétszer olyan gyakran választják a pedagógus-, és bölcsészképzést, míg feleannyian választanak műszaki képzést, mint az országos átlag. Gazdasági szakembernek, informatikusnak, jogásznak is kevesebben tanulnak.

Munkavégzésüket tekintve tapasztaltuk, hogy **a hagyományos munkaerőpiaci kategóriákba nehezen besorolhatóak:** a válaszadóknak csak mintegy felét lehetett besorolni. A magas „nem besorolhatóak” arány azt tükrözi, hogy a Waldorf-alumni munkaerőpiaci részvétele sokszínűbb, fragmentáltabb és kevésbé intézményesített, mint a népességátlagé. A klasszikus foglalkozási taxonómiák nem képesek megragadni e foglalkozási önleírások árnyaltságát, és ezzel együtt új típusú életformák és munkastruktúrák jelennek meg, melyek jellemzően a kulturális-kreatív szférákhoz, illetve a prekariátus szegmenseihez kapcsolódnak.

A volt waldorfosokra jellemzőbb, hogy születési családjuktól külön háztartásban élnek, magasabb arányban párjukkal együtt, és jellemzőbb, hogy gyerekeik is vannak, mint az országos korosztályos mintának.

A volt waldorfosok jelentős részben gondolják, hogy **családjuk waldorfos életmódot élt gyermekkorukban.** Waldorfos életmód alatt a következő tényezőket értik szabad szavas válaszaik alapján: médiahasználat korlátozása; intézményhez való igazodás; otthon is tartott ünnepek, rituálék, évkör; művészetek, euritmia, alkotás; táplálkozás, biodinamikus életmód, valamint bizalom a pedagógusok felé. A „waldorfosság” másik fokmérője, hogy jelenleg is **a válaszadók több mint 60%-a baráti körének legalább fele waldorfosokból áll,** vagyis a Waldorf-intézmények elhagyása után is erős marad a kapcsolata az itt végzetteknek.

A Waldorfot végzettek **lényegesen intenzívebben érdeklődnek közéleti kérdések iránt, mint a korosztályos országos átlag.** Míg a pártpolitikai, gazdasági és vallási témákban csak enyhén nagyobb érdeklődést mutatnak az országos átlaghoz képest, környezetvédelmi, társadalmi és kulturális kérdések irányában messze érdeklődőbbek, mint nem volt waldorfos kortársaik.

Magyarország jelenlegi általános állapotával kritikusak, tízes skálán 3,1- es átlagpontot adtak. Nyitott kérdésben tudakoltuk, hogy milyen tényezők határozzák meg az országgal kapcsolatos elégedettségüket. A válaszok tartalomelemzése alapján a leggyakrabban megjelenő témakör a politikai környezet és a bizalomhiány, ezt követi a gazdasági helyzet és anyagi nehézség, valamint a közszolgáltatások – különösen az egészségügy és oktatás – állapota. A szociális háló és egyenlőtlenségek, a társadalmi hangulat és emberi kapcsolatok minősége kerültek még említésre. A kritikai álláspont nem marad csak a vélemények szintjén, az országos átlaghoz képest háromszoros valószínűséggel vesznek részt önkéntes munkában.

A Waldorfot végzettek, bár objektív társadalmi-gazdasági helyzetük egyértelműen átlag feletti, magukat átlagos társadalmi státuszúnak látják. Hasonló összefüggés látható szüleik esetében is az Országos Waldorf Családkutatás eredményeivel összehasonlítva.

Jelen Waldorf-alumni kutatás, és az Országos Waldorf Családkutatás két hullámának (2018, 2025) szociodemográfiai eredményeiből tudható, hogy a waldorfos családok a társadalom privilegizáltabb rétegeiből kerülnek ki minden főbb szociodemográfiai mutató (jövedelem, iskolai végzettség, munkaerőpiaci státusz, lakhatás), valamint életmód és fogyasztási szokások tekintetében is. Közismert, hogy Magyarországon az iskolai előmenetelt, felnőttkori státuszt nagyon erősen befolyásolja a születési családi háttér. Így kérdéses, hogy a jelen kutatásban kimutatott szignifikánsan kedvezőbb felnőttkori jóllét eredmények milyen mértékben származhatnak a Waldorf-oktatás hozzáadott értékéből, illetve a kedvezőbb családi háttér hozott előnyeiből. *Korlátozott választ* az országos korosztályos reprezentatív (nem waldorfos) minta szűrése – vagyis a Waldorf-alumni mintához társadalmi státusz tekintetében hasonlóvá tétele –, illetve a származási státusz kontroll alatt tartása adhat: ez alapján feltételezhető, hogy a waldorfos jóllét előny a legtöbb dimenzióban, bár alacsonyabb mértékben, de megmarad. Azonban a szűrt (magasabb társadalmi státuszú reprezentatív alminta) nagysága nem elegendő, így *megalapozott választ* célzott, nagyobb mintás kutatás adhat.

A kutatás célja és kontextusa

Jelen dokumentum a Waldorf Házhoz kötődő kutatócsoport által 2023-2024-ben végzett, volt Waldorf-diákok (Waldorf-alumni) *egyéni és társas jóllétét, oktatástörténetét és szélesen értelmezett szociodemográfiai* jellemzőit vizsgáló online, önkitöltős kérdőíves kutatás (Waldorf-alumni jóllét kutatás) előkészítését, a kutatás menetét és főbb eredményeit foglalja össze.

A Waldorf-alumni jóllét kutatás a 2026-2027 körül megvalósítandó Waldorf-alumni Sorskövető nagymintás kutatás előkészítésére szolgál, azonban önmagában is számos eredményt mutat, valamint koncepcionálisan és módszertanilag is illeszkedik az általam 2017 óta végzett empirikus kutatásokhoz. Ezen kutatások a szociológia eszköztárával tárnak fel és igyekeznek magyarázni különböző Waldorf-oktatáshoz kapcsolódó jelenségeket. A kirakós első eleme az Első Országos Waldorf Családkutatás volt, mely adatfelvételének második hulláma 2025 tavaszán zajlott. További eleme a Családkutatás eredményeinek nemzetközi összehasonlítása, valamint kifejezetten a tervezett Waldorf-alumni Sorskövető kutatás konceptualizálásához, kérdőívének elkészítéséhez végzett interjúk előkutatás (a kutatócsoporttal közösen). Erős a személyes motivációm is e kirakós elemeinek további bővítésére a koherencia fenntartásával, valamint az eredmények hasznosítására a Waldorf-közösség javára.

A Waldorf-alumni jóllét kutatás általam készített koncepciója és kérdőíve véglegesítésében, valamint az adatfelvétel lebonyolításában fontos szerepet játszott a Waldorf Házhoz kötődő kutatócsoport: Mesterházy Mária, Marosváry Péter, Molnár Blanka és Szabó Eszter.

A Waldorf-alumni kutatás jóllétre vonatkozó modulja szorosan illeszkedik a kb. 30 európai országban futó European Social Survey-hez (ESS)¹. A 2001-ben indult ESS szabadon elérhető magyar, nemzetközi és longitudinális adatokat biztosít számos témában, kétévente lebonyolított kérdezési hullámokkal újonnan választott keresztmetszeti mintákon. Ezek módszertanilag kiváló tudományos kutatások.

A jóllét kérdőívmodulok illeszkedése egyrészt lehetőséget ad *a Waldorfot végzettek válaszait magyarországi országos reprezentatív nem-waldorfos válaszokkal összevetni*, továbbá nemzetközi összehasonlítás is lehetséges.

¹ Lásd: www.europeansocialsurvey.org

A kutatás *célja* a

- a Waldorf-gimnáziumokban végzettek leírása:
 - oktatástörténetük Waldorf – nem-Waldorf tengelyen, óvodától évfolyamonként érettségiig
 - érettségi utána pályájuk: továbbtanulás szakterülete, végzettségek, külföldi, hazai oktatás
 - szociodemográfia jellemzőik (munkavégzés, háztartásösszetétel, lakhatás, család, szubjektív és objektív jövedelmi viszonyaik, a magyar társadalmi struktúrában elfoglalt helyük, közéleti attitűdjeik)
- Jólét dimenziók összehasonlítása az ESS országos reprezentatív, életkorilag megfelelő mintájával
- Összefüggések, lehetséges magyarázatok feltárása
- Összehasonlítás a Waldorf Családkutatás adataival (származási családok társadalmi státusza, iskolatörténet, waldorfos életmód, elégedettségi dimenziók mentén)
- A fentiek eléréséhez erős törekvés a Waldorf-alumnit jól reprezentáló mintavétel; konceptuális és módszertani tudományos igényesség
- Mintakutatás a Waldorf-közösség számára: kvantitatív, online önkitöltős kutatástípus jógyakorlatainak dokumentálása, a kutatás lezárultát követően hozzáférhetővé tétele

A kutatás menete

Elméleti háttér

A kutatás koncepcionalizálása során számos, a jólléttel kapcsolatos elméletet és hozzá kapcsolódó fogalmat vizsgáltunk egyrészt a Waldorf-pedagógia általunk hipotetizált (és a feltáró interjúk kutatás során vizsgált) ideáival való egyeztetetőség szempontjából, másrészt a kérdőíves kérdezhetőség szempontjából. Ezek az éhatékonyság, a jóllét, a célorientáció, az érzelmi intelligencia és az észlelt stressz fogalmi köré szerveződtek. A témának kiterjedt irodalma van, validált mérőeszközökkel.

Megbízhatóság

A mintavétel, adatfelvétel és elemzés teljes mértékben dokumentált és reprodukálható, a mértékadó szakmai és etikai alapelveket maradéktalanul betartottuk.

Érvényesség

A minta és vizsgált populáció illeszkedését vizsgáltuk, a minta a végzés éve és az utolsó Waldorf-iskola tekintetében megközelítőleg illeszkedik a vizsgált populációhoz.

Elemzési egység

Egyének (Waldorf-gimnáziumban végzettek)

Idődimenzió

Keresztmetszeti vizsgálat. Az adatfelvétel 2024. február 24. és június 24. között zajlott.

Minta

A mintába 18 és 45 év közötti, magyarországi Waldorf-gimnáziumban végzett volt tanulók kerülhettek. A mintába az alappopuláció minden tagjának volt esélye bekerülni, azonban az elérési módok ezen esélyeket módosították.

Az adattisztítást követően *693 érvényes eset* maradt a végleges adatállományban. A kérdőív összes kérdésére 421 fő válaszolt, vagyis a válaszadásból kiszállók aránya más online, önkitöltős kutatásokhoz képest alacsony. A kérdőív jóllét blokkját 551 fő töltötte ki.

Adatfelvétel

A válaszadók felkérését Molnár Blanka végezte/koordinálta iskolai kapcsolattartók, Alumni e-mail listák segítségével, valamint az Alumni és a Magyar Waldorf Szövetség (MWSZ) közösségi média felületein.

Az adatfelvétel során **a válaszadási arányokat követtük életkor (végzés éve) és az érettségi intézménye (melyik Waldorf-gimnáziumban végzett) szempontjából**, hiszen fontos cél, hogy időben és intézményi szinten is jól reprezentálja a mintánk a vizsgált populációt.

A válaszadók közel felét (46,2%) úgy értük el, hogy az egyes iskolákban egy-egy arra vállalkozó Alumni kapcsolattartót (általában tanárt) kértünk meg, hogy továbbítsa a volt diákoknak a kérdőívünket. A második legerősebb csatorna a Waldorf Alumni Hírlevél volt. Innen a válaszadóink 18,4%-a érkezett. A harmadik és negyedik helyen az Alumni Facebook-csoportja (12,9%) és Instagram oldala (6,9%) állnak. A válaszadóink elérési csatornáit, ezek hatékonyságát a Függelék tartalmazza. *A MWSZ és a Waldorf Alumni kommunikációs tevékenységéhez jól hasznosíthatóak ezek a strukturált módon bemutatott tapasztalatok.*

A kitöltés átlagosan 14,5 percet vett igénybe.

Adattisztítás

Az adattisztítást során a kérdőívre adott válaszokat tartalmazó adatbázist szűrtem célcsoportra, kizártam 4 fő nyilvánvalóan inkoherens válaszadót, kódoltam a nyitott kérdéseket, többváltozós adatredukációs statisztikai módszerekkel létrehoztam az elemzéshez szükséges összevont változókat (pl. szocioökonómiai státusz, elégedettségi mutatók).

Elemzés

Az elemzés a következő lépéseket tartalmazta:

- A Waldorf-alumni válaszainak leíró és magyarázó elemzése
- Összehasonlítás az országos (nem waldorfos) reprezentatív adatokkal, egyéb releváns és megbízható referenciaadatokkal
- További lehetőség: összehasonlítás a Waldorf Családkutatás eredményeivel

Eszközök

- Dokumentáció: a kutatás összes dokumentuma (előkészítő kutatócsoporti megbeszélések emlékeztetői, koncepció, kérdőívkészítés elemei, nyers és tisztított adatbázis, az adatkódolás- és tisztítás, adatelemzés programkódjai stb.) az Open Science

Foundation (OSF) erre a célra kialakított biztonságos, verziókövetést lehetővé tevő szerverén található, jelenleg a kutatócsoport számára hozzáférhetően (<https://osf.io/whbup/>).

- Adatfelvétel: LimeSurvey online kérdezőszoftverrel. A kutatócsoport által véglegesített kérdőívemet Szabó Eszter programozta a kérdezőszoftverben.
- Elemzés: R és SPSS statisztikai elemző szoftvereket használtam.

Disszemináció (megvalósult, illetve tervezett)

- Kutatási összefoglaló a MWSZ számára (jelen dokumentum)
- MWSZ-szervezésű nyilvános előadás (2025.12.08., Budapest)
- Előadás a Tudomány és Nevelésművészet – A Waldorf-világ 100 éve című konferencián a Magyar Tudományos Akadémia és a Waldorf Pedagógiai Intézet szervezésében (2026.01.29., Veszprém)
- A Waldorf-közösség egyes csoportjai számára a kutatás eredményeinek célzott bemutatása (szülők, pedagógusok, fenntartók/intézmények)
- Az ESS-szel való kapcsolódással nemzetközi összehasonlítás is lehetséges
- Tudományos és (Waldorf-) közéleti publikációk

Finanszírozás

- A kutatást a Kellner Ágnes Alapítvány rendelte meg a Magyar Waldorf Szövetség és a Waldorf Ház Pedagógiai Szolgáltató Intézet számára.

Eredmények

Oktatástörténet

Csatlakozás a Waldorf-oktatáshoz évfolyamonként

A válaszadók 46,6%-a (204 fő) járt (valamennyit) Waldorf-óvodába, több mint kétharmaduk a teljes általános iskolai és középiskolai oktatását Waldorf-intézményekben végezte.

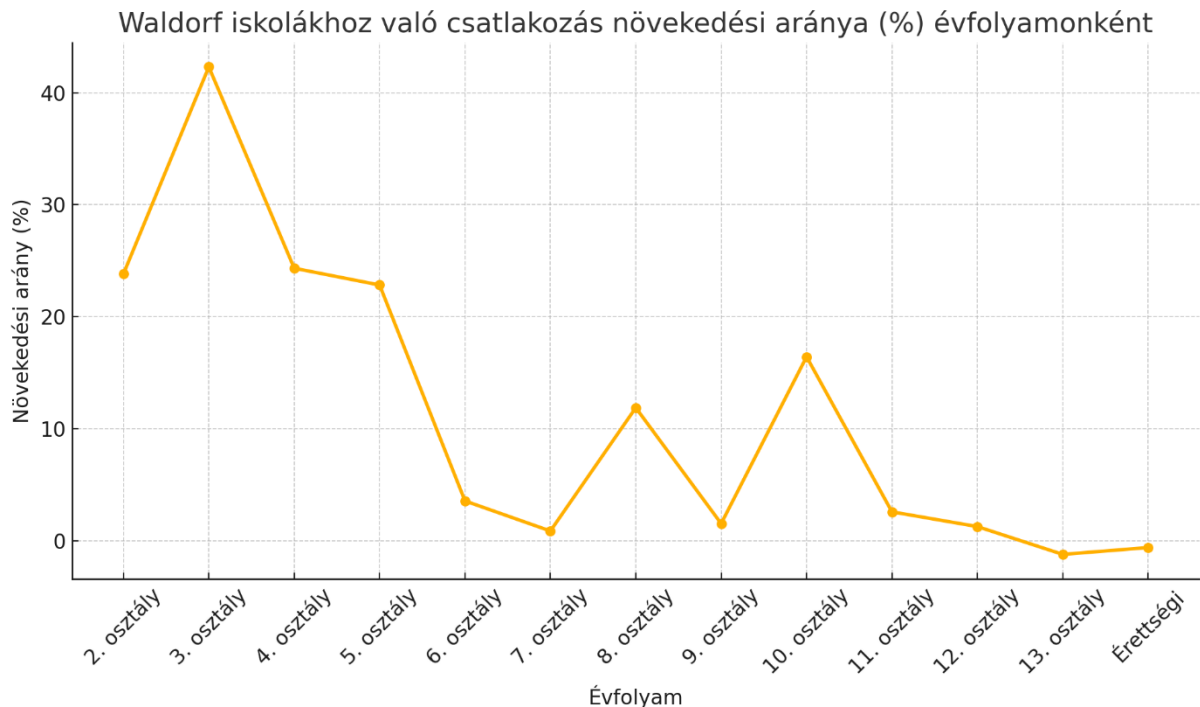
Azok közül, akik nem az összes évfolyamot végezték Waldorf-iskolában, a részvételi arányok a különböző évfolyamokon az alábbiak szerint alakultak (vagyis például 29 fő, az összes válaszadó 4,2%-a jött az első évfolyamra egyéb intézménytípusból, míg második osztályba összesen 36 fő, a minta 5,2%-a járt úgy, hogy nem Waldorf-iskolába is járt első osztályfokon):

1. osztály: **4,2%** (29 fő)
2. osztály: **5,2%** (36 fő)
3. osztály: **7,4%** (51 fő)
4. osztály: **9,2%** (64 fő)
5. osztály: **11,3%** (78 fő)
6. osztály: **11,7%** (81 fő)
7. osztály: **11,8%** (82 fő)
8. osztály: **13,2%** (91 fő)
9. osztály: **13,4%** (93 fő)
10. osztály: **15,6%** (108 fő)
11. osztály: **16,0%** (111 fő)
12. osztály: **16,2%** (112 fő)
13. osztály: **16,0%** (111 fő)

A 1. ábra az előző évfolyamhoz képest mutatja a korábban nem Waldorf-iskolában járt diákok számának százalékos növekményét. Legnagyobb arányban 3. osztályban csatlakoznak gyerekek (42%-kal több a „kívülről jött” diák száma, mint másodikban), de a második, negyedik és ötödik osztályban is több mint 20%-kal többen járnak kívülről az adott évfolyamba, mint előző évben. Nyolcadikban és 10. osztályban jelentősebb még a növekmény (12, illetve 17%). Vagyis az alsóbb évfolyamokon látható a Waldorf irányába történő nagyobb arányú

korrekció, ami a középiskola környékén, 8.-ban, illetve – szintén intézményválasztási korrekcióként tekinthető – 10.-ben újra megnövekszik a többi évfolyamhoz viszonyítva.

1. ábra:

Iskolai végzettség

Az adatelemzés során fiatal minta esetén az iskolai végzettség értelemezésénél figyelembe kell venni az életkorilag lehetséges, potenciálisan elérhető legmagasabb iskolai végzettséget. Mivel a legmagasabb befejezett végzettség változó csak az aktuálisan elért legmagasabb végzettséget mutatja, számolni kell azokkal az alsóbb szintekkel is, amelyeket a válaszadók korábban elérték. Emellett az életkor is meghatározó tényező, hiszen a fiatalabb korcsoportok esetében a magasabb végzettségek megszerzése életkori korlátok miatt nem lehetséges.

Ennek megfelelően az alábbi életkori határokat alkalmaztuk az egyes végzettségi szintekre:

- Érettségi: 20 év vagy idősebb
- Alapfokú diploma (BA/BSc): 24 év vagy idősebb
- Mesterfokú diploma (MA/MSc): 26 év vagy idősebb

Ezekre a végzettségi szintekre kiszámítottuk az életkorilag megfelelő és elért szintek arányát.

A válaszadók 96,4%-a teljesítette az érettségi szintet az életkori megfelelés figyelembevételével. *Alapfokú diplomát (BA/BSc) a válaszadók 39,6%-a ért el, míg*

mesterfokozat (MA/MSc) a válaszadók 14,9%-a szerzett. 2023-ban Magyarországon a 25–34 éves korcsoport 30,1%-a rendelkezett felsőfokú iskolai végzettséggel a KSH adatai alapján², így megállapítható, hogy a volt waldorfosok magasabb arányban tanulnak tovább, és szereznek felsőfokú végzettséget, mint az országos korosztályos átlag.

A volt waldorfosok esetében gyakoribb, hogy kihagynak évet akár a felsőfokú tanulmányok megkezdése előtt, akár a tanulmányok során, mint az országos korosztályos átlag, így tipikusan 3 évvel idősebben szerzik meg első felsőfokú végzettségüket (amihez hozzájárul, hogy idősebb korban kezdik az általános iskolát is, mint az országos átlag.).

Felsőfokú tanulmányok területei

A mintánk 74%-a, 318 fő kezdte meg felsőfokú tanulmányait. 67%-uk egy felsőfokú képzésre jár(t), 25%-uk második, míg 6%-uk harmadik képzést is kezdett. Az első képzést 5%-uk külföldön végezte/végzi, a legnépszerűbb Hollandia, ezt követi Dánia, majd Németország és Nagy-Britannia.

A tanulmányi területek szerinti népszerűségi sorrendet első, második és harmadik képzés tekintetében a 1. tábla tartalmazza.

² Lásd: <https://ksh.hu/kiadvanyok/fenntarthato-fejlodes-indikatorai/2024/1-24-sdg-4>

	Első szak		Második szak		Harmadik szak		Országos eloszlás (KSH)
	fő	%	fő	%	fő	%	%
Pedagógusképzés	57	18,2	20	19,6	4	18,2	10
Művészeti	44	14,1	13	12,7	2	9,1	2
Bölcsész	43	13,7	14	13,7	4	18,2	7
Gazdasági	39	12,5	13	12,7	1	4,5	19
Műszaki	29	9,3	7	6,9	0	0,0	16
Társadalomtudományi	26	8,3	11	10,8	4	18,2	10
Egészségügyi	23	7,3	3	2,9	0	0,0	10
Természettudományi	13	4,2	4	3,9	3	13,6	3
Pszichológiai	13	4,2	6	5,9	2	9,1	na
Informatikai	10	3,2	3	2,9	1	4,5	7
Jogász	9	2,9	2	2,0	1	4,5	5
Élelmiszeripari, mezőgazdasági	7	2,2	0	0,0	0	0,0	3
Egyéb	0	0,0	6	5,9	0	0,0	
Összesen	313	100	102	100	22	100	

1. tábla: Tanulmányi területek népszerűségi sorrendben

Legtöbben pedagógusképzésben vesznek részt, ezt követik a művészeti, bölcsész és gazdasági területek első képzésük során. A második szakok népszerűségi sorrendje is hasonló, valamint második szakként megjelennek a specializált, fenti kategóriákba nem sorolható „egyéb” képzési területek.

A Waldorfot végzettek felsőfokú tanulmányi területek szerinti preferenciái jelentősen eltérnek az országos átlagtól. A 1. tábla utolsó oszlopa mutatja az országos felsőfokú tanulmány szerinti KSH adatokat.

Waldorfosok hatszor valószínűbb, hogy művészeti képzést kezdenek, közel kétszer olyan gyakran választják a pedagógus-, és bölcsészképzést, míg feleannyian választanak műszaki képzést, mint az országos átlag. Gazdasági szakembernek, informatikusnak, jogásznak is kevesebben tanulnak.

Waldorfosokra sokkal inkább jellemző, hogy egészen eltérő felsőfokú tanulmányi területek között váltanak (pl. gazdaságról művészire vagy művésziről műszakira), mint az országos átlag.

Lemorzsolódás a felsőfokú oktatásban

A 2. tábla mutatja a felsőfokú tanulmányait megkezdett waldorfosok végzési kimeneteit.

Diploma megszerzése	Első képzés		Második képzés		Harmadik képzés	
	fő	%	fő	%	fő	%
Igen	149	47,2	56	54,9	11	50,0
Még nem, tanulmányaim folyamatban vannak	125	39,6	33	32,4	10	45,5
Még nem, átmenetileg szüneteltetem	10	3,2	4	3,9	1	4,5
Nem, végleg abbahagytam	32	10,1	9	8,8	0	0,0
Összesen	316	100	102	100	22	100

2. tábla: Felsőfokú képzések kimenete

Az országos átlaggal összehasonlítva megállapítható, hogy a Waldorfot végzettek jelentősen magasabb arányban fejezik be felsőfokú tanulmányaikat, mint az országos átlag. Az Oktatási Hivatal felsőoktatási lemorzsolódási adatai³ szerint az alapképzést a hallgatóknak csak mintegy 52%-a végzi el, és hasonló az arány az osztatlan képzéseket esetében is, míg a nem tanári

³ Demcsákné dr. Ódor Zsuzsanna (szerk.): Lemorzsolódási vizsgálatok a felsőoktatásban, Oktatási Hivatal, 2020 https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/felsooktatasi/projektek/fir/EFOP345_FIR_LEMORZSOLODAS_VIZSGALAT_tanulmany.pdf

mesterképzéseknél némileg pozitívabb a kép. A waldorfosok körülbelül hasonló arányban végezték el felsőfokú képzésüket, azonban ezen felül nagyjából 40%-uk még részt vesz a képzésben, vagyis jelentős részük várhatóan sikeresen befejezi felsőfokú tanulmányait.

Jóllét, közéleti érdeklődés és waldorfos attitűdök

Jóllét dimenziók létrehozása

Elméleti modellek⁴ és statisztikai elemzés (pl. exploratív faktorelemzés) együttes segítségével a jóllét öt kulcsdimenzióját azonosítottam⁵, amelyek a kérdőív személyes és társadalmi jóllét moduljának 35 kérdéséből állnak össze. A kutatás kérdőívének jóllét modulja az országos, nem waldorfos összehasonlíthatóságot szem előtt tartva megegyezik az ESS jóllét moduljával.

- Az **„érzelmi jóllét”** a mindennapi pozitív érzéseket, mint a boldogság, az élet élvezete, illetve a negatív érzések (pl. szorongás és depresszió) hiányát foglalja magába.
- A **„funkcionálás/működés”**, amely az autonómia érzését, a kompetenciát, az elköteleződés képességét, az életcél és céltudatosságot, az önbizalmat, az optimizmust és a rugalmasság meglétét foglalja magába.
- **„Vitalitás”**, amelybe a kipihentség, a jó alvás, a feltöltöttség érzése, és az élet kihívásaival való szembenézés képessége tartozik.
- A **„közösségi jóllét”**, ami az egyén saját közösségével kapcsolatos érzéseit, többek között a másokba vetett bizalom szintjét, a közösség általi támogatottság érzését jelenti.
- A **„támogató kapcsolatok”** az egyénnek azzal az érzésével kapcsolatosak, mely szerint vannak az életében olyanok, akik támogatást biztosítanak neki, baráti kapcsolatokat, megbecsülést nyújtanak számára, és akikkel intim kérdéseket is meg lehet beszélni.

A 2. tábla mutatja be a fenti jóllét dimenziókat alkotó kérdőív-iteket.

⁴ Huppert, F.A., Marks, N., Clark, A. et al. Measuring Well-being Across Europe: Description of the ESS Well-being Module and Preliminary Findings. Soc Indic Res 91, 301–315 (2009). <https://doi.org/10.1007/s11205-008-9346-0>

⁵ Ezek a jóllét dimenziók megegyeznek az ESS országos, teljes felnőtt populációra reprezentatív mintáján létrehozott jóllét dimenzióival.

JÓLLÉT DIMENZIÓ	Kérdőív kérdés
Érzelmi jóllét	Az elmúlt héten milyen gyakran volt szomorú?
	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte magát levertnek?
	Az elmúlt héten milyen gyakran élvezte az életet?
	Az elmúlt héten milyen gyakran volt boldog?
	Az elmúlt héten milyen gyakran volt nyugtalan?
	Az elmúlt héten milyen gyakran volt nyugodt és békés?
Funkcionálás/ működés	Úgy érzem, szabadon dönthetek az életemről.
	Ritkán adódik lehetőségem arra, hogy megmutassam, mire is vagyok képes.
	Úgy érzem, van értelme annak, amit csinálok.
	Érdekli, amit csinál
	Leköti az, amit csinál
	Lelkesedik azért, amit csinál
	Általában úgy érzem, amivel foglalkozom az életemben, az értékes és hasznos mások számára.
	Mennyire érzi, hogy az életének van iránya
	Optimistán tekintek a jövőbe.
	Sok olyan dolog van, amiben úgy érzem, jó vagyok.
	Általában elégedett vagyok magammal.
	Néha úgy érzem, kész csőd vagyok.
	Ha valami rosszul sül el, nehezen találok vissza a régi kerékvágásba.
Mégbírkózik jelentős problémákkal	
Vitalitás	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte úgy, mindenhez nagy erőfeszítésre volt szüksége?
	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte úgy, hogy fáradt, nem tudja magát kipihenni?
	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte úgy, hogy elfásult, nincs

	kedve semmihez?
	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte úgy, hogy sok energiája van?
Közösségi jóllét	A legtöbb emberben meg lehet bízni / Nem lehet elég óvatos az ember
	A legtöbb ember megpróbálná kihasználni Önt
	Az emberek általában segítőkészek
	Úgy érzem, az emberek segítőkészek a közvetlen környezetemben
	Kötődöm a lakókörnyezetemben élő emberekhez
Támogató kapcsolatok	Hány olyan személy van, akivel meg tudja beszélni személyes, legbensőbb magánügyeit?
	Mennyire érzi úgy, hogy megbecsülik az Önhöz közel álló emberek?
	Milyen mértékben kap segítséget az Önhöz közelállótól, mikor szüksége van rá?
	Az elmúlt héten milyen gyakran érezte magát magányosnak?

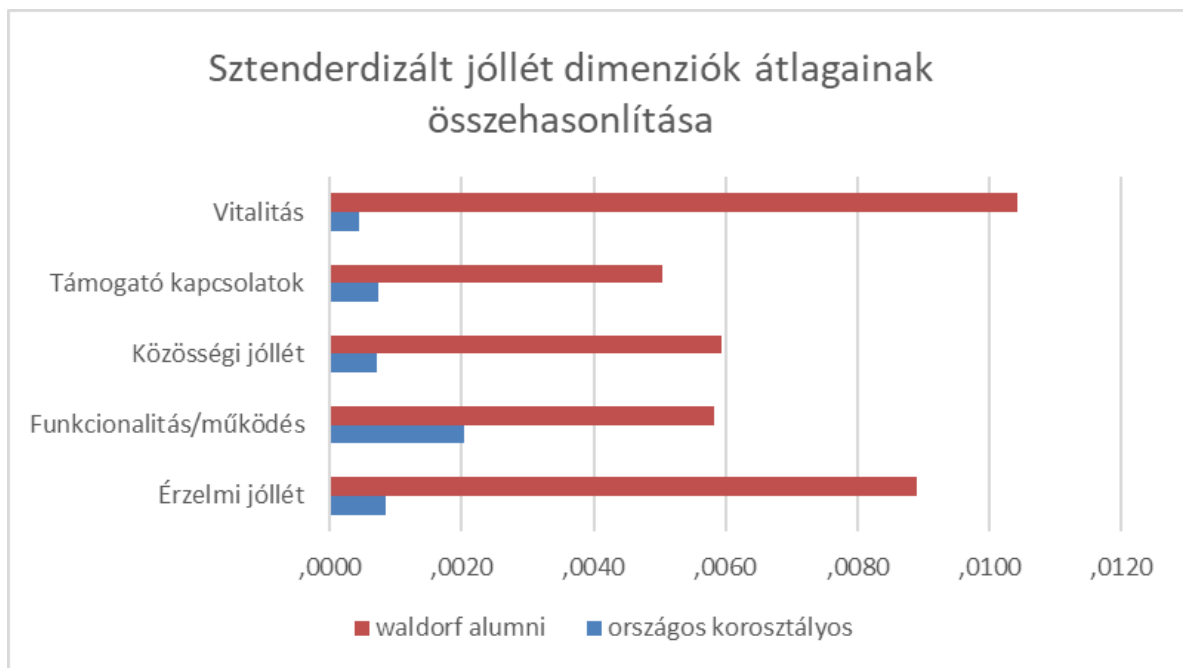
3. tábla: A jóllét modul kérdései az egyes dimenziók szerinti csoportosításban (ESS)

Ezt követően meghatároztam, mely itemek esetében szükséges az iránykódolás megfordítása („beforgatás”). Azoknál a tételeknél, ahol a magasabb válaszárték negatív állapotot jelzett (pl. szomorúság, kimerültség, magány), a skálairányt megfordítottam, hogy a további elemzésekben minden item esetében a magasabb érték a jobb jólléti állapotot jelentse. A beforgatás minden item esetében az adott skálához tartozó minimum és maximum érték alapján történt.

A beforgatást követően minden egyes item sztenderdizálásra került, azaz z-értékre transzformáltam. Ez az eljárás lehetővé teszi, hogy a különböző skálán mért itemek is összemérhetővé váljanak, mivel minden sztenderdizált item átlaga 0, szórása pedig 1 lesz.

Ezt követően minden dimenzió esetében kiszámoltam a sztenderdizált itemek átlagát, amely a dimenzió sztenderdizált indexét képezi. Minden válaszadó esetében így egy érték tartozik minden dimenzióhoz, amely a saját jólléti helyzetét tükrözi az adott konstruktumban, a minta sztenderdizált eloszlásához viszonyítva.

A jóllét dimenziók átlagainak összehasonlítása országos korosztályos és Waldorf-alumni mintán

2. ábra: A jóllét dimenziók átlagainak összehasonlítása országos korosztályos (N = 541 fő) és Waldorf-alumni (N = 551 fő) mintán

A sztenderdizált jóllét dimenziók mentén a **Waldorf-alumni csoport minden vizsgált területen magasabb átlagértéket ért el**, mint az azonos korosztályú országos minta. A legnagyobb eltérések a **vitalitás** és **érzelmi jóllét**, valamint a **közösségi jóllét** területein figyelhetők meg, amelyek jól illeszkednek a Waldorf-pedagógia ezirányú törekvéseihez.

Van a Waldorf-alumninak a jóllét dimenziókon elért eredményei alapján egy elkülönülő *kisebbsége*, akik a többi waldorfoshoz képest *jelentősen alacsonyabb jóllétről* számoltak be. Ők sem családi vagy saját szociodemográfiai, munkaerőpiaci helyzetükben, sem pedig oktatástörténetükben nem különböznek jelentősen a többi waldorfostól. Jelen viszonylag rövid kérdőív (és korlátozott elemszám) nem alkalmas ennek a kb. 8%-nyi kisebbségnek a további vizsgálatára. Mivel fontos lenne tudni, mi okozza, mivel függhet össze gyengébb jóllétük, strukturált interjúkkal lehetne továbblépni azok körében, akik a kérdőív végén megadták elérhetőségüket.

Ha a továbbtanulás területei szerint vizsgáljuk a jóllét eredményeket, azt látjuk, hogy – bár az országos átlaghoz képest kevesebben mennek Waldorf-háttérrel műszaki vagy gazdasági pályára, ők azonban nagyon megtalálták a számításukat, szignifikánsan magasabb jóllétet

mutatnak a többi területen továbbtanulókhoz képest – míg ez a tendencia a nem waldorfos végezettekről nem mondható el.

„Waldorfosság” a származási családban

A volt waldorfosok származási családjukat ötfokú skálán 3,5-re értékelték a „Kérlek, most gondolj a gyerekkori családodra! ÁLTALÁNOS ISKOLÁS KORODBAN mennyire jellemezte a családodat waldorfos életmód? Kérlek, jelöld egy 5 fokú skálán!” kérdésben. Kíváncsiak voltunk, mit értettek a válaszadók waldorfos életmód alatt, e nyitott kérdésre adott szabad szavas válaszaik utólagos kategorizációját a 4. tábla mutatja.

Téma	Arány (%)
Médiahasználat korlátozása	33,4
Intézményhez való igazodás	12
Ünnepek, rituálék, évkör	7,5
Művészetek, euritmia, alkotás	5,4
Táplálkozás, biodinamikus életmód	4
Bizalom a pedagógusok felé	3,8
Egyéb/nem tipizálható	33,9
Összesen	100

4. tábla: A „Miben jelent meg általános iskolás korodban a családban a waldorfos életmód?” nyitott kérdésre adott szabad szavas válaszok kategorizációja

Az egyéb, nem tömegesen megjelenő válaszok a következő témákat fedik le: természetközeli életmód, a családi kommunikáció és figyelem (szülői jelenlét, melegség, közös beszélgetések).

A szabad szavas válaszok nagyjából szűk **10%-a állítja, hogy nem tapasztalt waldorfos jellemzőket otthon.**

A „waldorfosság” vizsgálható a jelenlegi kapcsolatháló tekintetében: jelenleg a válaszadó barátainak mekkora része jár/járt Waldorf-intézménybe? A 5. táblán látható, hogy **a válaszadók több mint 60%-a baráti körének legalább fele waldorfosokból áll, vagyis a Waldorf-intézmények elhagyása után is erős marad a kapcsolata az itt végzetteknek.**

	fő	%
(Szinte) senki	45	10
Kis részük	125	27,8
Nagyjából a fele	111	25,8
Többségük	95	21,2
(Szinte) mindenki	69	15,4
Összesen	449	100

5. tábla: A válaszadó barátainak mekkora része jár/járt Waldorf-intézménybe?

Közéleti érdeklődés

A Waldorfot végzetek lényegesen jobban érdeklődnek közéleti kérdések iránt, mint a korosztályos országos átlag. Míg a pártpolitikai, gazdasági és vallási témákban csak kisebb mértékben mutatnak nagyobb érdeklődést az országos átlaghoz képest, környezetvédelmi, társadalmi és kulturális kérdések irányában messze érdeklődőbbek, mint nem waldorfos kortársaik.

Mindent összevetve, Magyarország jelenlegi általános állapotára tízes skálán 3,1-es átlagpontot adtak, ami hasonló friss adatokkal (nem a korábbi évek ESS adataival) összevetve is alacsony érték, vagyis a waldorfosok kritikussabbak, mint az országos korosztályos átlag.

Nyitott kérdésben tudakoltuk, hogy milyen tényezők határozzák meg az országgal kapcsolatos elégedettségüket. A válaszok tartalomelemzése alapján a leggyakrabban megjelenő témakör a politikai környezet és a bizalomhiány (18,8%), ezt követi a gazdasági helyzet és anyagi nehézség (16,4%), valamint a közszolgáltatások – különösen az egészségügy és oktatás – állapota (szintén 16,4%). A szociális háló és egyenlőtlenségek 14,1%-ban, a társadalmi hangulat és emberi kapcsolatok minősége 11,7%-ban kerültek említésre. Részletesebben kibontva:

Politikai környezet, rendszer és bizalom

Rendkívül sok válasz fókuszált a politikai helyzet minőségére – a kormány, pártpolitika, populizmus, korrupció és médiamanipuláció jelenlétére. Gyakori megjegyzések voltak: „a

kormány intézkedései”, „közhangulat”, „populista politika”, „korrupció”, „propaganda”. A politikai légkör mint általános stressz- és instabilitásforrás („bizalmatlanság”, „nyomasztó”, „diktatórikus”) különösen hangsúlyos.

Gazdasági környezet és anyagi jólét

A legtöbben a megélhetési nehézségeket, az alacsony béreket és az árak növekedését – különösen az inflációt – említették alapvető elégedetlenségi tényezőként („heti 50 órát dolgozom és nehezen tudok félretenni”, „bérek, oktatás, egészségügy, jövőbeli lehetőségek”). A pénzügyi kiszolgáltatottság, a lakhatási válság és az általános anyagi bizonytalanság is gyakran szerepelt („megélhetés”, „fizetésem értéke kevés”, „drágulás, alacsony fizetés”). Válaszaikban az említett gazdasági tényezők dominálnak, hangsúlyozva a perspektívahiány érzését.

Közszolgáltatások – oktatás, egészségügy, infrastruktúra

Sok válasz tartalmazta a közszolgáltatások hiányosságait, kiemelten az oktatás („tanárok megbecsülésének hiánya”, „iskolarendszer”) és az egészségügy („állami ellátás traumatikus”, „orvosok hanyagsága”) terén. A közlekedés és infrastruktúra is többször felmerült („utak minősége”, „közintézmények inkompetenciája”). Ezek az elemek gyakran társulnak anyagi és politikai elégedetlenséggel.

Szociális háló és társadalmi egyenlőtlenségek

Széles körben megjelent a szociális ellátórendszerek (egészségügy, oktatás, szociális háló) gyenge minőségének kritikája („haldokló oktatás és egészségügy”, „nemlétező szociális háló”). Emellett az egyenlőtlenség különböző formái – jövedelmi, nemi, etnikai – markánsan jelen voltak („férfi-női egyenlőtlenség”, „rasszizmus”, „mélyszegénység”, „LMBTQI emberek jogi helyzete”). Ezek az elemek is gyakran politikai és gazdasági elégedetlenséggel együtt.

Társadalmi hangulat és emberi kapcsolatok

A társadalmi lelkiállapot – pesszimizmus, cinizmus, bizalmatlanság, empátia hiánya, ellenséges hangulat – erőteljesen visszaköszönt („emberek mentalitása”, „gyűlöletkeltés”, „közéleti cinizmus”, „rosszindulatúság”). A válaszok szerint a magyar társadalomban az emberek közötti viszonyok romlanak, az együttműködési képesség alábbhagyott, amely légkör rontja az általános jóllét érzését.

Kulturális és innovációs környezet

Kevésbé gyakori, de mégis releváns kategória a kultúra és művészetek helyzete („képzőművészet támogatottsága”, „vizuális kultúra alacsony minősége”, „színház ellehetetlenítése”). Emellett felmerült az innováció hiányossága és a kritikus gondolkodás elnyomása is („kritikus gondolkodás táplálása (vagy hiánya)”).

Jövőkép és perspektíva hiány

A válaszadók közül többen hangsúlyozták a bizonytalanság érzését a jövőben, különösen a fiatalok helyzetét („fiatalok elhelyezkedése”, „perspektíva hiánya”, „nem látom a jövőmet itt”).

Egyéb tényezők

Vannak kevésbé gyakori – például a környezeti értékek romlása, a nemzetközi elszigetelődés-érzés, a demokratikus normák betartása („szólásszabadság”, EU-s kapcsolatok) említések. Az **én-közösség finomabb tényezői** viszont pozitív színezetet kaptak: közösségi összefogás, helyi támogatás („mikroközösség fantasztikus”), bár relatíve alacsony előfordulással.

A közéleti érdeklődés, kritikai pozíció nem áll meg a véleménynyilvánításnál: a volt waldorfosok háromszor valószínűbb, hogy önkéntes munkát végeznek, mint a korosztályos országos minta tagjai.

Társadalmi-gazdasági helyzet

Társadalmi ranglétrán elfoglalt hely

Az Első Országos Waldorf Családkutatásból tudható, hogy a Waldorf-intézményekbe járó gyerekek, fiatalok származási családjai az országos, gyerekes háztartásokhoz képest gazdasági, társadalmi, kulturális tekintetben is egyértelműen privilegizáltak. Jelen kutatásban kíváncsiak voltunk, hogyan észlelik ezt a Waldorf-végzetek, így megkérdeztük, hova helyeznék el a származási családjukat (általános iskolás korukban) tízfokú társadalmi ranglétrán. Válaszaik szerint (5,84-es átlag) a társadalmi ranglétra közepére helyeznék származási családjukat, ami erős lefelé torzító percepciót mutat: nem ismerik fel felnőtt fejjel sem társadalmi származási előnyüket. Az eredmény összefügghet azzal is, hogy a szülők is alábecsülik társadalmi státuszukat. Az Első Országos Waldorf Családkutatásban ugyanezt a kérdést feltettük a waldorfos szülőknek is akkori jelenjükhöz vonatkoztatva. Ők ugyanezen a tízfokú skálán 6,6-es átlagot mondtak, vagyis kicsit közelebb helyezték magukat a tényleges társadalmi helyzetükhöz, de még mindig jócskán alábecsülték.

A szülőktől a Családkutatás során azt is megkérdeztük, hogy mit gondolnak, amikor gyermekük megkezdte önálló életét (vagyis jelen kutatás válaszdóira vonatkoztatva), akkor Ő a társadalmi ranglétra mely fokán fog állni? Nagyon hasonló eredményt adtak (6,5-ös átlag), mint saját társadalmi helyzetük, vagyis eleve feltételezték a Magyarországra jellemző intergenerációs immobilitást, és továbbra is alábecsülték a tényleges társadalmi státuszt.

A szülők családkutatásbeli vélekedését megerősítették jelen kutatás eredményei: a volt waldorfosok nagyjából hasonló helyzetet foglalnak el a társadalmi ranglétrán, mint szüleik, vagyis a waldorfos iskolatörténet jellemzően nem „deklasszája” őket (gazdasági szempontból sem).

Munkavégzés

A munkavégzést szándékosan nyitott kérdésként tettük fel, mert feltételeztük, hogy egyrészt korosztályi jellegből adódóan (tanulás mellett ad-hoc munkák), másrészt a waldorfot végzetekkel kapcsolatos közvélekedés alapján hagyományos munkaerőpiaci kategóriákba (pl. FEOR jegyzék) nehezen lennének besorolhatóak. Várakozásaink beigazolódtak, mivel a válaszadóknak csak mintegy felét lehetett hagyományos munkaerőpiaci kategóriákba sorolni.

A magas „nem besorolhatóak” arány nem hiba, hanem maga az eredmény. Azt tükrözi, hogy a Waldorf-alumni munkaerőpiaci részvétele sokszínűbb, fragmentáltabb és kevésbé

intézményesített, mint a korosztályos népességátlagé. A vizsgált korosztályra országosan is igaz, hogy az idősebbekhez képest kevésbé sorolhatóak be klasszikus munkaerőpiaci kategóriákba, de ez a generációs hatás a volt waldorfosokra még inkább igaz. A klasszikus foglalkozási taxonómiák nem képesek megragadni e foglalkozási önleírások árnyaltságát, és ezzel együtt új típusú életformák és munkastruktúrák jelennek meg, jellemzően például a kulturális-kreatív szférákhoz kapcsolódva. Jellemző a szabadúszó, projektalapú megélhetés, az oktatási, segítő, képző munka nem hivatalos formákban, a „soklábú” egzisztencia, amiben többféle munka és önálló tevékenység keveredik, valamint a gondoskodási munkák – gyakran láthatatlan, de gazdaságilag és időben meghatározó foglalkozások.

Lakhatás, háztartástagok

A volt waldorfosok nagyobb arányban költöztek el szüleiktől, nagyszüleiktől, mint az országos korosztályos átlag. E mögött kettős hatás áll: egyrészt a waldorfosok származási családja jóval tehetősebb, mint az országos átlag, így lehetőségük van az önálló lakhatás támogatására. Másrészt a Waldorfot végzettekre nagyobb arányban jellemző a kezdeményezőkézség és felelősségvállalás, vagyis akarnak és mernek élni a családjuktól jövő segítséggel, illetve saját anyagi erőt is mozgósítanak e célból.

Élettárssal vagy házastárssal a kérdőívben idáig eljutók közel fele (201 fő) él együtt, ami szintén jóval magasabb a korosztályos átlag bő egyharmados arányánál. A társsal élők egyharmadának van legalább egy gyereke (saját vagy társé), ami szintén magasabb érték, mint a korosztályos minta.

Továbblépési javaslatok

Jelen kutatás Waldorf-közösségen belüli hasznosulását segítené célzott érdeklődők, érdekcsoportok (szülők, pedagógusok, fenntartók, egyes intézmények) számára workshopok szervezése, ahol a workshopok részvevőinek szempontjai szerint dolgoznánk fel, illetve bontanánk ki részletesebben a kutatás eredményeit.

Oktatáspolitikai számára készített verzió aktuális döntési helyzetekre reflektálva támogathatná a waldorfos tárgyalási pozíciót.

Tudományos igényű folyóiratpublikációk elkészítésével a Waldorf-pedagógia a (szociológus, oktatáskutató) tudományos közösség felé hivatkozható eredményeket mutathat fel.

Legfontosabb lépés a kutatás kontextusának bemutatásakor említett nagymintás, reprezentatív országos Sorskövető Waldorf-alumni kutatás adatfelvételéhez az anyagi háttér megteremtése lenne – ez a kutatás lehetővé tenné az itt (elemszám és kérdőív hossz miatt) nem vizsgált/kifejtett kérdések megválaszolását.

Függelék

A minta felkeresése, a Waldorf Alumni csatornák hatékonysága (Molnár Blanka, Szabó Eszter)

Alumni mérőföldkövek

2024 nyarán zárult le az adatfelvétel a Waldorf Ház Pedagógiai Szolgáltató Intézet (WH) kutatócsoportjának „*Waldorfsként a mindennapokban*” című, első országos Waldorf-alumni kutatásában. A kutatással elsősorban a volt Waldorf-diákok énhatékonyságát és étellel való elégedettségét szeretttük volna megismerni. Kérdőívünk egy nemzetközi kutatáshoz kapcsolódik (ESS – European Social Survey), ennek köszönhetően vizsgálatunk eredményeit össze tudjuk hasonlítani az összes európai országban, köztük Magyarországon is elvégzett kutatás eredményeivel, vagyis a Waldorfban végzettek jellemzőit a „nem-waldorfos” eredményekkel. Igyekeztünk hát minél több végzett diákhoz eljutni a kérdőívvel.

Az elmúlt évek Alumni-építő munkájában fontos mérőföldkönek tekinthető, hogy **a Waldorf-gimnáziumban végzett diákok több, mint 10%-a** kitöltötte a kérdőívünket!

Az Alumni csatornák hatékonyságvizsgálatáig összesen 407 – statisztikai szempontból értékelhető – válasz érkezett. Viszonyításképpen: az összes magyarországi 13.-ban végzett Waldorf-diákok száma az adatfelvétel időszakában 3700 fő volt.⁶ A válaszadók közül 382 fő járt 13.-ban is Waldorfba, közülük 379 fő érettségizett. Ez azt jelenti, hogy **a 13.-ban végzettek 10,2%-a kitöltötte a kérdőívünket**, ami kutatási szempontból egy kiemelkedő eredmény!

A másik fontos eredmény, hogy **minden olyan gimnáziumból érkeztek kitöltések, ahol már vannak végzett évfolyamok, és minden korosztályból** érkeztek kitöltések, vagyis **19-től 43 éves korig minden korcsoportból kaptunk válaszokat**. Az életkor emelkedésével fokozatosan csökkent a válaszadók aránya, de ez azzal is magyarázható, hogy például 2001-ben még csak 15-en, 2004-ben 52-en, 2006-ban pedig összesen 83-an jártak 13.-ban Waldorf-gimnáziumba. **Összesen 16 Waldorf-gimnázium** (köztük a már megszűnt Gödöllői Waldorf Gimnázium) volt diákjaitól érkeztek válaszok.

⁶ Az éves, 13. évfolyamos intézményi létszámadatok alapján összesített adat. Néhány évfolyamban nem állnak rendelkezésre ezek az adatok, ott az előző és következő évi osztálylétszámok alapján becsültük meg a létszámot.

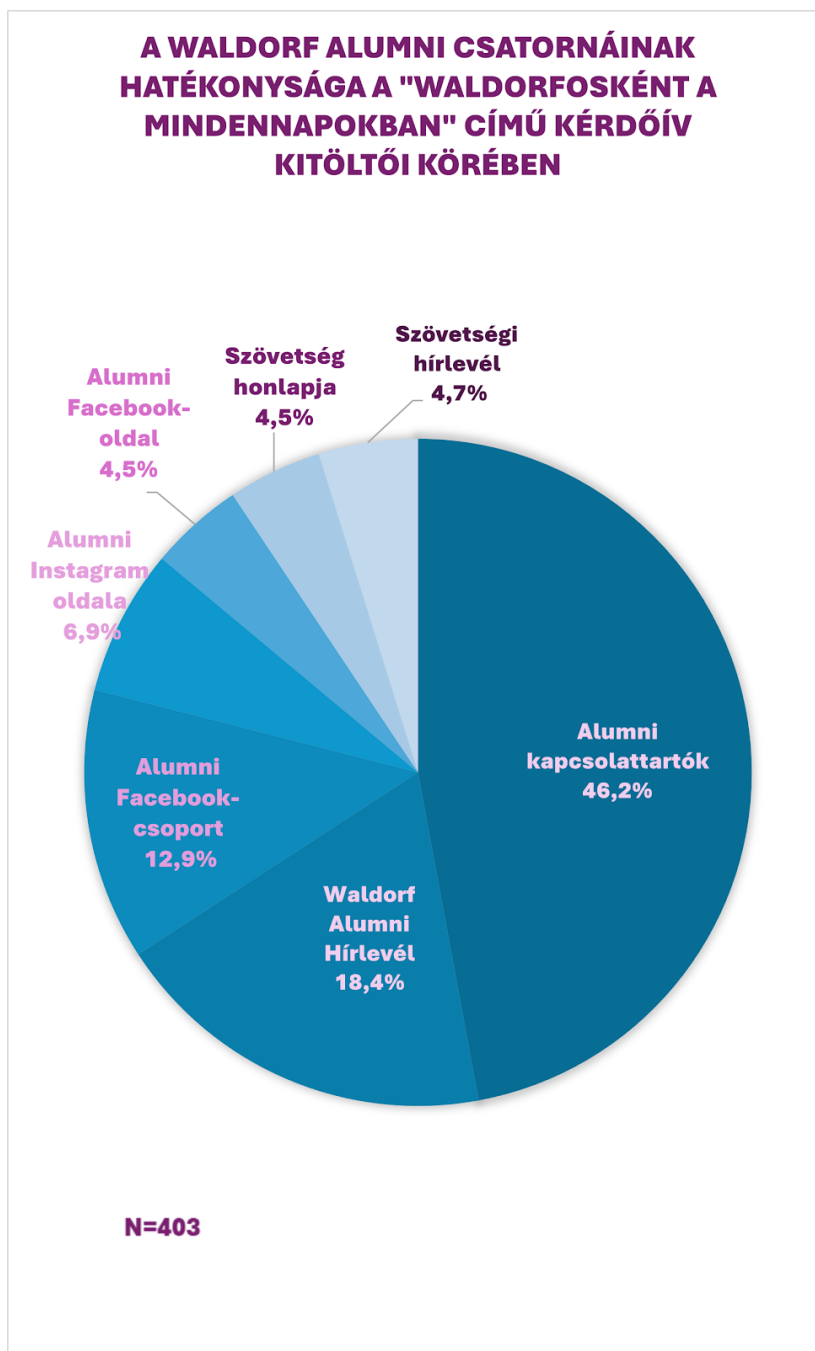
A 407 válaszadóból 281 járt végig (1-től 13. évfolyamig) Waldorfba, a maradék 126-ból pedig 101 járt 13.-ban Waldorfba, és 99 érettségizett is Waldorfban. Tehát összesen 382 diák járt 13. osztályba a válaszadók közül (ez a válaszadók 93,8%-a), és 379 érettségizett Waldorfban.

Itt szeretnénk megköszönni a gimnáziumi Alumni kapcsolattartó tanárok segítségét, akik kérésünkre továbbították a kutatási felhívást a volt osztályok felé. Közreműködésük eredménye egészen konkrétan kimutatható, miután megvizsgáltuk, hogy milyen úton jutott el a kérdőívünk a kitöltőkhöz – kiderült, hogy a válaszadók közel felét rajtuk keresztül értük el.

A Waldorf Alumni csatornáinak hatékonysága

Ahhoz, hogy a lehető legpontosabb képet kaphassuk a már végzett Waldorf-diákokról, az ország minden iskolájába próbáltunk eljutni, és több csatornán keresztül igyekeztünk felvenni velük a kapcsolatot. Ezek különböző hatékonysággal működtek, az alábbi ábrán a részletes adatok láthatóak. Az ábra 403 kitöltés alapján készült, 4 válaszadó esetében ugyanis nem derült ki, hogy milyen csatornán keresztül találtak a kérdőívre.

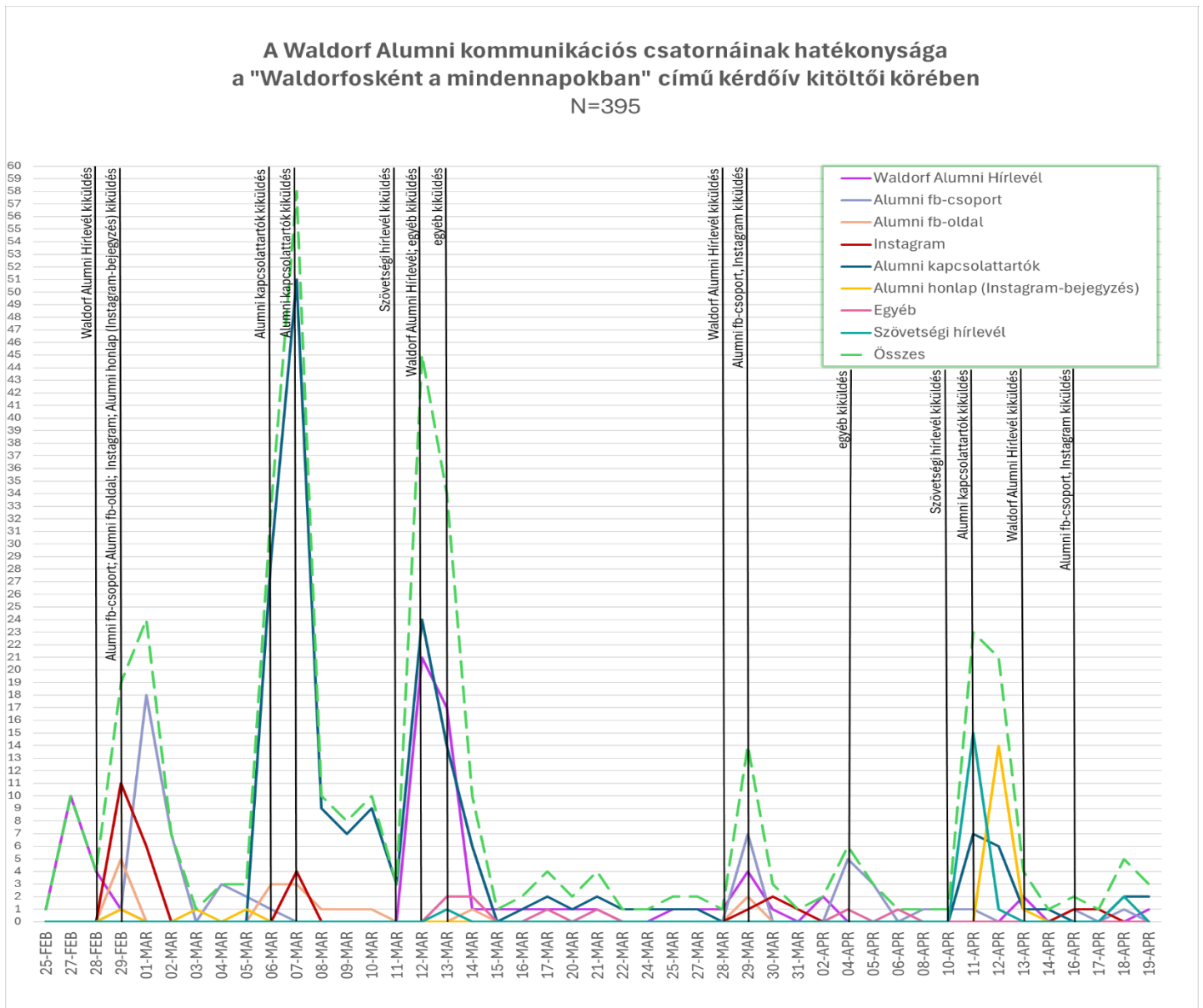
A válaszadók közel felét (46,2%) úgy értük el, hogy az egyes iskolákban egy-egy arra vállalkozó Alumni kapcsolattartót (általában tanárt) kértünk meg, hogy továbbítsa a volt diákoknak a kérdőívünket. Köszönjük a közreműködésüket! A második legerősebb csatorna a Waldorf Alumni Hírlevél volt. Innen a válaszadóink 18,4%-a érkezett. A harmadik és negyedik helyen az Alumni Facebook-csoportja (12,9%) és Instagram-oldala (6,9%) állnak. Így látható, hogy az Alumni saját csatornái viszonylag hatékonyan működtek.

1. ábra: A Waldorf Alumni csatornáinak hatékonysága a „Waldorfosként a mindennapokban” című kérdőív kitöltői körében

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy időben milyen intenzitással működtek ezek a csatornák, különös tekintettel a kiküldések időpontjára. Az alábbi ábrán látható az idő elteltével váltakozó kitöltések száma napra és kategóriára lebontva, mindazon kitöltők körében, akiknél egyszerre rendelkezésre állt adat arról, hogy mely csatornán keresztül töltötték ki a kérdőívet, és mikor fejezték be azt (ez összesen 395 fő volt).

Jól látható, hogy az egyes kiküldési hullámok milyen hatással voltak a válaszadók számának növekedésére: függőleges vonallal jeleztük a kiküldések időpontját, a vízszintes tengelyen az egyes csatornák időbeli változásai, a függőleges tengelyen pedig a kitöltők száma látható.

2. ábra: Az Alumni kommunikációs csatornáinak hatékonysága a kérdőív kitöltői körében, napra és kategóriára lebontva

Kiugró eredmény leginkább az Alumni kapcsolattartókon keresztül történő kitöltéseknél figyelhető meg, a második legeredményesebb csatorna a Waldorf Alumni Hírlevél volt.

Ami a közösségi médiát illeti, a legforgalmasabb csatorna az Országos Waldorf Alumni Facebook-csoportja volt, innen összesen 52 kitöltő érkezett. Az Országos Waldorf Alumni Facebook-oldal ezzel szemben 17 kitöltőt hozott nekünk, de ez érthető is, hiszen itt csak egyszer

osztottuk meg a részvételre való felhívást. Egész jól teljesített még az Instagram, különösen az első hullámban, ekkor 2 nap alatt 17 kitöltő érkezett a platformról.

Összességében elmondható, hogy az egyes csatornák a kiküldéseket követő 1-2 napban voltak a legaktívabbak. Természetesen vannak még kisebb kiugrások, vélhetően a továbbosztás és az Alumni kapcsolattartók egyéni aktivitásainak köszönhetően. Emellett, ahogy korábban is, itt is látható, hogy mekkora szerepe volt az Alumni kapcsolattartóknak abban, hogy a kérdőívünk eljusson a volt Waldorf-diákokhoz.

Köszönet

Ezúton is köszönjük mindazoknak, akik valamilyen formában vitték a kérdőívünk hírét, külön köszönet Molnár Blankának, aki összefogta és levezényelte a kiküldési folyamatot, és természetesen köszönjük minden végzett Waldorf-diáknak, hogy időt és energiát szántak a kérdőív kitöltésére, és ezzel hozzájárultak az első országos Waldorf-alumni kutatáshoz.